

Стаття про Франка,

автор О. Литвин

Від смерті Шевченка ніхто з українців не здобув собі більшого імені на всіх просторах України й ширшого розголосу між чужими, як Іван Франко.

На це велике ім'я зложилися його небуденний талант і рідке багатство й різноманітність його діяльності й творчої праці. Політика й поезія, публіцистика й філософія, новелістика й літературна критика, повість і історія, драма й етнографія, комедія й соціологія, література перекладів і редагування часописів — все те одночасно, всуміш стало полем його творчої праці та глибоких дослідів.

Він знаходив насолоду у відчитуванні давніх полинялих рукописів і разом із тим із глибин душі видобував правдиві ізмарагди почування, уяви й думки; занурювався у дослідження над староукраїнськими апокрифами й повістями і разом із тим “у днях журби” виливав терпіння своє і свого народу.

Вслухувався у гомін українських народних пісень, поринав у глибини народних приповідок і разом із тим пильно намічував людські типи й характери та виводив їх у своїх повістях. Просліджував давні твори народної музики, наслухуючи одночасно, як б'є живчик життя, сягав до індійських легенд, жидівських мелодій і разом із тим продумував поліпшення соціальних та економічних відносин народного життя, вказуючи нові шляхи. Сходив у низини “на дно” і враз із тим на бистрих

крилах уяви й думки зносився “на вершини — туди, куди є доступ тільки геніям...

Франко був тим, хто серед найдикіших хащів пробивав шляхи для інших, був тим каменярем, який довгі літа лупав скалу безідейності, байдужості, тим ковалем, що клепає серця й сумління свого громадянства, був тим ідейним провідником, котрий вів народ в обітовану країну народного щастя і впав на тім шляху. Був у першу чергу громадянином. Розбуджував серед суспільності думки, кидав між неї нові кличі, вказував нові шляхи в політичній та суспільній житті.

Громадську службу передусім мав на оці, коли працював на полі української журналістики, коли ознайомлював українську суспільність із перекладами найвизначніших творів людського духа, коли інформував чужинців у польських, німецьких та російських видавництвах про життя свого народу. Громадську службу передусім мав на оці, коли кидався на поле науки й літератури та збагачував ці ділянки творами першорядної ціни.

Сам дивився на свою працю, як на твердий життєвий обов'язок. “Муруючи стіну, — говорив він на своєму ювілей-ному святі 25-ліття літературної діяльності в 1898 р., коли дякував за слова визнання з боку громадянства, — муляр кладе в неї не тільки самі гранітні квадрати, але, як випаде, то і труск і обломки й додає до них цементу. Так само і в тім, що я зробив, може, й знайдеться деякий твердий камінь, але, певно, найбільше буде того труску і цементу, яким я заповнював люки і шпари...” А далі говорив він:

“Як син селянина, вигодуваний твердим мужицьким хлібом, я почував себе до обов’язку віддати працю тому простому народові”.

автор: Чекалкіна О.

ілюстрації: Галицька Д.